

Sygn. akt V ACa 1035/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział V Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Zbigniew Koźma (spr.)
Sędziowie:	SA Irma Kul SA Włodzimierz Gawrylczyk
Protokolant:	sekretarz sądowy Joanna Makarewicz

po rozpoznaniu w dniu 6 lutego 2013 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa H. G.

przeciwko D. M.

o uznanie umowy za bezskuteczną

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w (...)

z dnia 19 października 2012 r., sygn. akt I C 129/11

I. oddala apelację;

II. nie obciąża powoda kosztami zastępstwa procesowego poniesionymi przez pozwanego w postępowaniu apelacyjnym;

III. oddala wniosek pełnomocnika powoda o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Na oryginale właściwe podpisy

Sygn. akt V ACa 1035/12

UZASADNIENIE

Powód H. G. i powódka Z. G. domagali się ustalenia bezskuteczności umowy darowizny zawartej w dniu 1 września 1997r. między pozwanym D. M. jako obdarowanym i darczyńcami J. G. i M. G., będącymi rodzicami powoda.

Na skutek cofnięcia pozwu przez powódkę Sąd Okręgowy umorzył postępowanie z jej powództwa.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o jego odrzucenie, ewentualnie oddalenie z uwagi na upływ pięcioletniego terminu od daty dokonania darowizny.

Wyrokiem z dnia 19 października 2012r. Sąd Okręgowy w (...) oddalił powództwo i zasądził od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w (...) wynagrodzenie na rzecz pełnomocnika powoda ustanowionego z urzędu, nadto nie obciążył powoda kosztami procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że umowa darowizny objętej żądaniem pozwu została zawarta w dniu 1 września 1997r. Ponieważ powód, reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, wskazywał, że jego żądanie opiera się na art. 527 kc, Sąd I instancji uznał, że roszczenie to wygasło z uwagi na treść art. 534 kc, stanowiącego, że roszczenie o ustalenie bezskuteczności czynności prawnej wygasa z upływem pięciu lat od daty dokonania czynności prawnej. Sąd Okręgowy nadmienił przy tym, że do terminów zawitych nie stosuje się przepisów o przedawnieniu, a w konsekwencji również przepisów o zawieszeniu biegu terminu. Nadmienił jednocześnie, że pięcioletni termin określony w art. 534 kc jest terminem prawa materialnego, który Sąd uwzględnia z urzędu. Analizując zasadność żądania w kontekście zasad współzycia społecznego Sąd I instancji ocenił, że samo podanie okoliczności wskazywanych w art. 527 kc nie świadczy o naruszeniu tych zasad. Ponadto wskazał, że zastosowanie art. 5 kc nie może doprowadzić do nabycia bądź utraty prawa, a jedynie może pozbawić prawo podmiotowe ochrony przez pewien czas. Niezależnie od powyższego Sąd I instancji zważył, że - w szczególności w kontekście zeznań powoda - brak jest podstaw do przyjęcia nieważności czynności prawnej z powodu wad oświadczenia woli.

Mając te wszystkie okoliczności na uwadze Sąd Okręgowy oddalił powództwo. O kosztach procesu orzekł na podstawie art. 102 kpc, uwzględniając trudną sytuację bytową powoda.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł powód, zarzucając:

- obrazę prawa procesowego - art. 227 kpc w zw. z art. 233 kpc poprzez nieprzeprowadzenie przez Sąd I instancji dowodu z przesłuchania strony powodowej na okoliczność świadomości umysłowej i zdolności podejmowania decyzji przez ojca powoda, mającego istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a w konsekwencji brak możliwości rozważenia przez Sąd I instancji wszechstronnie zebranego materiału dowodowego i okoliczności sprawy,

- obrazę przepisów prawa materialnego - art. 5 kc - poprzez uwzględnienie zarzutu przedawnienia pomimo, że pozwany działał niezgodnie ze społeczno - gospodarczym przeznaczeniem prawa i z zasadami współzycia społecznego i w związku z tym jego działalnictwo nie podlega ochronie prawnej.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji oraz zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu za dwie instancje.

W uzasadnieniu apelacji skarżący wywodził, że Sąd I instancji nie rozważył, czy podniesienie zarzutu przedawnienia nie stanowi nadużycia prawa, w szczególności na skutek zaniechania przesłuchania stron postępowania.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Sąd I instancji dokonał prawidłowej oceny zebranego materiału dowodowego bez przekroczenia granic określonych w art. 233 § 1 kpc i właściwie ustalił wszystkie istotne dla sprawy fakty, zaś Sąd Apelacyjny ustalenia te aprobejuje i przyjmuje za podstawę własnego rozstrzygnięcia.

Chybiony jest zarzut naruszenia art. 227 kpc w zw. z art. 233 kpc. Zgodnie z art. 227 kpc przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Zważając na okoliczność, że Sąd Okręgowy stwierdził

upływ terminu, w którym możliwe jest dochodzenie roszczenia z art. 527 kc, a ustalenie to Sąd Apelacyjny uznał za prawidłowe, to w tej sytuacji niewątpliwie słuszne było zaniechanie przez Sąd Okręgowy kontynuowania postępowania dowodowego, gdyż postępowanie takie byłoby bezprzedmiotowe, zbędne. Innymi słowami, Sąd I instancji prawidłowo oddalił wnioski dowodowe na okoliczność świadomości umysłowej i zdolności podejmowania decyzji przez ojca powoda. Podobne stanowisko odnośnie zbędności ustalania innych przesłanek materialnoprawnych powództwa - tyle, że w związku ze skutecznie podniesionym zarzutem przedawnienia - wyraził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 17 lutego 2006r. (III CZP 84/2005, LexPolonica nr 400641).

Dodatkowo podkreślenia wymaga, że przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron ma charakter subsydiarny i jest uzasadnione jedynie w sytuacji, gdy po wyczerpaniu innych środków dowodowych lub w przypadku ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia. Zważając na poczynione dotychczas uwagi odnośnie upływu terminu do dochodzenia roszczenia z art. 527 kc i bezprzedmiotowości prowadzenia postępowania w zakresie innych materialnoprawnych przesłanek powództwa, stwierdzić należy, że sytuacja taka nie zaistniała w niniejszej sprawie.

Sąd Apelacyjny nie uwzględnił również zarzutu naruszenia art. 5 kc, dzieląc w pełni wywody Sądu I instancji przytoczone w związku z analizą zasadności powołania się przez pozwanego na wygaśnięcie prawa powoda do dochodzenia bezskuteczności czynności prawnej. Dodać w tym miejscu należy, że zastosowanie instytucji nadużycia prawa do terminów zawitych jest sporne w doktrynie i judykaturze. W doktrynie prezentowany jest pogląd, że instytucji nadużycia prawa nie należy stosować do terminów zawitych (por. P. Machnikowski, komentarz do art. 5 kc, opubl. w Legalis i T. Sokołowski, komentarz do art. 5 kc, opubl. w LEX), ponieważ prekluzja powoduje wygaśnięcie prawa a zatem bezprzedmiotowy jest problem jego nadużycia. Z kolei w judykaturze dopuszcza się zastosowanie art. 5 kc do terminów zawitych, lecz tylko w sytuacjach zupełnie wyjątkowych (tak SN w postanowieniu z dnia 9 kwietnia 2010 r., III CZP 15/10, Biul. SN 2010, nr 4 i w postanowieniu z dnia 6 listopada 2008 r., III CZP 104/08, Lex nr 478177). Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie podzielił ww. stanowisko judykatury. Niemniej jednak, zważywszy na to, że strona powodowa nie podała żadnych okoliczności, które przemawiałyby za uznaniem ich za zupełnie wyjątkowe i jako takie - za uzasadniające zastosowanie instytucji nadużycia prawa, Sąd odwoławczy nie znalazł podstaw do uznania, że w niniejszej sprawie doszło do naruszenia zasad współżycia społecznego na skutek powołania się na skutki wynikające art. 534 kc.

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 kpc oddalił apelację powoda.

Sąd II instancji na podstawie art. 102 kpc nie obciążył powoda kosztami postępowania apelacyjnego ze względu na jego sytuację materialną, którą opisywał już Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, które to ustalenie Sąd odwoławczy podziela.

Sąd Apelacyjny oddalił wniosek pełnomocnika powoda ustanowionego z urzędu o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego ze względu na to, że wniosek ten nie zawierał oświadczenia pełnomocnika, iż koszty te nie zostały zapłacone w całości lub części, jak tego wymaga § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).